

แพะปลายคลอง: แนวทางการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงแพะของเกษตรกรรายย่อย

กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา

อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช*

PLAI KLONG GOAT: GUIDELINES FOR PROMOTING GOAT FARMING CAREERS OF
SMALL FARMERS A CASE STUDY: BAN PLAI KLONG COMMUNITY MOO.6
CHAIKHAO SUB-DISTRICT, CHIANYAI DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT
PROVINCE THAILAND

ณัฏพงศ์ โปณทอง¹, จิตติมา ดำรงวัฒนะ^{1*}, เตโช แขน้ำแก้ว¹, อุดมศักดิ์ เดโชชัย¹,
พระครูนิติธรรมบัณฑิต (สุริยา คงคาไหว)², พระครูปลัดสาโรจน์ แซ่อู², พระมหาจรรยาศักดิ์ ชูยงค์²,
พระมหาวิเศษ มั่งคั่ง³, พระครูพรหมเขตคนารักษ์ (ชัยสิทธิ์ เรืองรอด)⁴, เสรี ปานทน², นรา บรรลิตกุล³, ทศพร กาญจนภมรพัฒน์⁵
Thapawut Chodchaey¹, Jittima Damrongwattana^{1*}, Daycho Khaenumkaew¹, Udomsak Dechochai¹,
Phrakru Nitithambundhit (Suriya Kongkawai)², Phrakrupalad Sarote Saeou², Phramaha Charoonsak Chooyong²,
Phramaha wiset Mangkhang³, Phrakruphromkhetkanarak (Chaiyasit Ruangrod)⁴, Seree Phanton², Nara Bunlikitul³, Todsapom Kanchanapamornpat⁵

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย¹

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Nakhon Si Thammarat, Thailand¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช ประเทศไทย²

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Nakhon Si Thammarat, Thailand²

วิทยาลัยสงฆ์จันทร์บุรี จันทบุรี ประเทศไทย³

Chanthaburi Buddhist College, Chanthaburi, Thailand³

โรงเรียนพระปริยัติสามัคคีวัดสระเรียง นครศรีธรรมราช ประเทศไทย⁴

Wat Srariang Buddhist Secondary School, Nakhon Si Thammarat, Thailand⁴

นักวิชาการอิสระ นครศรีธรรมราช ประเทศไทย⁵

Independent Academic, Nakhon Si Thammarat, Thailand⁵

*Corresponding author E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วิธีการเลี้ยงแพะ สภาพปัญหาการเลี้ยงแพะ และแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงแพะของเกษตรกรรายย่อย ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ จำนวน 2 คน และ 2) ผู้สนับสนุนและส่งเสริมเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ จำนวน 6 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ 2) แบบบันทึกเสียงและบันทึกภาพ 3) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยและ

สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า วิธีการเลี้ยงแพะ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการปฏิบัติในแต่ละวัน จะต้องทำความสะอาดคอกทุกเช้าและควรสังเกตอาการของแพะ 2) การดูแลพ่อแม่พันธุ์ จะต้องขังพ่อพันธุ์แยกเอาไว้ตัวเดียวเพื่อไม่ให้ผสมตัวเมียในขณะที่เจ้าของไม่อยู่ 3) การดูแลลูกแพะแรกเกิด ให้ลูกแพะดูดนมจากแม่ประมาณ 3 วัน 4) อาหารที่ให้แพะ ควรเป็นพืชที่มีในท้องถิ่น และควรเสริมอาหารสำเร็จรูป และอาหารบำรุง 5) การจับจำหน่ายแพะ เมื่อเลี้ยงได้ 4 ถึง 6 เดือน สภาพปัญหาการเลี้ยงแพะ มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตลาด 2) ด้านโรคระบาด 3) ด้านมลภาวะ 4) ด้านการเข้าถึงพ่อแม่พันธุ์ และ 5) ด้านภาวะขาดทุน และแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงแพะ มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมการตลาด 2) ด้านการให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคระบาด 3) ด้านการจัดการอาหารและยารักษาโรค 4) ด้านการส่งเสริมสิ่งแวดล้อม 5) ด้านแนวทางส่งเสริมการพัฒนาสายพันธุ์ และ 6) ด้านการส่งเสริมเงินทุน

คำสำคัญ: วิธีการเลี้ยงแพะ, สภาพปัญหาการเลี้ยงแพะ, แนวทางส่งเสริมการเลี้ยงแพะ, เกษตรกรรายย่อย

Abstract

This research article aims to study goat farming methods, challenges in goat farming, and strategies to promote goat farming among small-scale farmers in Ban Plai Khlong Community, Village No. 6, Chian Khao Subdistrict, Chaloe Phra Kiat District, Nakhon Si Thammarat Province. The research is qualitative in nature. The key informants include 1) two goat farmers and 2) six individuals supporting and promoting goat farming. The research instruments used are 1) interview forms, 2) audio and visual recording tools, and 3) both participatory and non-participatory observations. Data were collected from research studies, electronic media, and fieldwork, and analyzed using content analysis. The research findings indicate that goat farming consists of five key steps: 1) Daily Practices The goat pen must be cleaned every morning, and the goats' health conditions should be observed. 2) Breeding Management Male goats should be kept separately to prevent unintended mating when the owner is not present. 3) Newborn Goat Care Newborn goats should nurse from their mother for approximately three days. 4) Feeding Goats should be fed locally available plants, supplemented with formulated feed and nutritional supplements. 5) Goat Sales Goats are typically ready for sale between 4 to 6 months of age. The challenges in goat farming are classified into five categories: 1) Market-related Issues 2) Disease Outbreaks 3) Environmental Pollution 4) Limited Access to Breeding Stock 5) Financial Losses. The strategies for promoting goat farming are categorized into six areas: 1) Market Promotion 2) Education on Disease Prevention 3) Feed and Veterinary Management 4) Environmental Conservation 5) Breeding Development Strategies 6) Financial Support Promotion

Keywords: Goat Farming Methods, Goat Farming, Strategies for Promoting Goat Farming, Small-Scale Farmers

บทนำ

แพะเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดชนิดหนึ่ง สามารถเลี้ยงในเชิงพาณิชย์ได้ทั้งเป็นอาชีพหลักและเป็นอาชีพเสริมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวภาคใต้ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในธุรกิจการเลี้ยงแพะแบบบูรณาการ ตั้งแต่การเลี้ยง เรือนเพาะชำ การขุนเนื้อแพะ นมแพะ และ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง และการตลาดจึงเป็นสิ่งสำคัญ การเลี้ยงแพะช่วยสร้างอาชีพให้คนในพื้นที่ทั้งในระดับฟาร์มและครัวเรือน และระดับฟาร์มธุรกิจ การเลี้ยงแพะเป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านคุ้นเคยกันดีอยู่แล้ว และสามารถพัฒนาเป็นอาชีพที่สำคัญได้ แต่ต้องมีแผนธุรกิจแบบบูรณาการอย่างครบวงจร ใช้ประโยชน์จากทั้งหมด ไม่ให้เหลือซาก (Zero Waste) จะเห็นว่าแพะเป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดเล็ก อาศัยมนุษย์มานานับพันปี แพะเป็นสัตว์ลัทธิ โดยเฉพาะศาสนาอิสลามในหลาย ๆ โอกาส ดังนั้นแพะจึงเป็นสัตว์ที่สำคัญของประเทศที่ประชากรส่วนใหญ่เป็นมุสลิม แต่ประเทศที่เลี้ยงแพะและขายแพะมากที่สุด คือจีน ซึ่งเป็นประเทศที่ไม่ใช่มุสลิม เพราะคนจีนเชื่อว่าเนื้อแพะเป็นยาชูกำลัง จึงมีเมนูแพะตุ๋นยาจีน เป็นที่นิยมเป็นอาหารระดับชาติ (กิตติ ฎงาม, 2556)

การเลี้ยงแพะเป็นอีกหนึ่งหนทางในการหารายได้เสริมสำหรับเกษตรกร หรือผู้ที่ต้องการหารายได้เสริม การเลี้ยงแพะเพื่อขายเนื้อแพะเราจะเรียกว่า แพะขุน ซึ่งเป็นอีกหนึ่งหนทางในการสร้างรายได้เนื่องจากความต้องการในตลาดยังมีสูงอยู่ โดยส่วนมากแล้วคนที่นิยมบริโภคเนื้อแพะจะเป็นกลุ่มผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีอยู่ทั่วโลกในบ้านเรามีการนำเข้าเนื้อแพะส่งออกนอกประเทศทั้งประเทศตะวันออกกลาง หรือประเทศเพื่อนบ้านอย่างเวียดนาม ซึ่งนิยมกินเนื้อแพะอย่างมาก การเลี้ยง แพะขุน จะแตกต่างจากการเลี้ยงแพะเพื่อเอาน้ำนมชกเล็กน้อยเพราะการเลี้ยงแพะขุนเราให้อาหารเสริมเพื่อเสริมกล้ามเนื้อให้เนื้อแน่นน้ำหนักเยอะ การเลี้ยงแพะขุนด้วยวิธีการปล่อยวิธีนี้เราจะเห็นอยู่ตามสวนยาง หรือสวนปาล์มทางภาคใต้ ซึ่งข้อดีในการเลี้ยงวิธีนี้ก็คือ แพะได้เดินเหมือนกับการออกกำลังกายไปในตัว แต่สถานที่ที่ปล่อยให้แพะไปหาอาหารต้องมีอาหารที่เพียงพอต่อการเลี้ยงแพะด้วยเช่นกัน แต่เราก็ควรดูด้วยเมื่อแพะอ้วนเราควรไล่แพะเข้าคอกทันที และสถานที่เลี้ยงต้องมีน้ำเพียงพอให้กับแพะด้วย ผลพลอยได้จากการเลี้ยงวิธีนี้คือทำให้วัชพืชในสวนยาง สวนปาล์มนั้นลดน้อยลง แต่สิ่งสำคัญอย่างให้แพะโดนแดดโดนฝนมาก เพราะจะทำให้แพะป่วยได้ การเลี้ยงแพะขุนด้วยวิธีขังคอก ซึ่งจะเป็นคอกที่ยกสูงจากพื้นดินก็ได้หรือจะเป็นคอกที่อยู่ติดพื้นก็ได้เช่นกัน การเลี้ยงแพะขุนแบบขังคอกจะต้องคำนึงเสมอเรื่องของอาหารที่จะต้องเพียงพอด้วย โดยให้อาหารเพียง 2 เวลาเท่านั้น สิ่งสำคัญในการเลี้ยงแพะก็คือน้ำและความสะอาดเราควรมีแหล่งน้ำให้แพะอย่างสม่ำเสมอและไม่ขาดแคลนเนื้อแพะเป็นเนื้ออีกชนิดหนึ่งที่นิยมนับถือเกษตรกรผู้เลี้ยง แพะขุน ยังเปิดเผยอีกว่าตลาดและความต้องการแพะขุนนั้นยังมีมาก เนื่องจากผู้เพาะเลี้ยงแพะขุนยังมีอยู่ไม่มากซึ่งความต้องการในตลาดก็ยังคงสูงอยู่ ตลาดส่วนใหญ่ในประเทศไทยจะเป็นตลาดกลุ่มผู้บริโภคชาวมุสลิมเป็นหลัก นอกจากนั้นก็ส่งออกไปยังต่างประเทศ การเลี้ยงแพะขุนก็ถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งตัวเลือกสำหรับผู้ที่ต้องการหารายได้เสริมได้เป็นอย่างดี (ชุตตา แก้วละเอียต, 2558)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะศึกษา เรื่อง แหะปลายคลอง : แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะของเกษตรกรรายย่อย กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาวิธีการเลี้ยงแพะ ปัญหาการเลี้ยงแพะ และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะรายย่อย กรณีศึกษา: เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะรายย่อย ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการเลี้ยงแพะของเกษตรกรรายย่อย กรณีศึกษา: เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะรายย่อย ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการเลี้ยงแพะของเกษตรกรรายย่อย กรณีศึกษา: เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะรายย่อย ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะของเกษตรกรรายย่อย กรณีศึกษา: เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะรายย่อย ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
2. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ จำนวน 2 คน คือ 1) นายวิรัตน์ โปณทอง 2) นายเกรียงศักดิ์ ชูตอนทราย 2) ผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ผู้สนับสนุนและส่งเสริมเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช จำนวน 6 คน ได้แก่ 1) นายสุเมศ ใจมั่น (ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 6) 2) นายลับ นาคแก้ว (นายก อบต.เชียรเขา) 3) นายประเคียง ชัยทอง (เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอเฉลิมพระเกียรติ) 4) นางอมร ช่วยเกิด (ประธานกลุ่มเลี้ยงแพะเชียรเขา) 5) นายปรีชา ชูประจง (เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ) และ 6) นายอิสรอน อายะห์ (พ่อค้าคนกลาง)
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ 1.1) แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 วิธีการปฏิบัติในการเลี้ยงแพะตอนที่ 3 ปัญหาการเลี้ยงแพะตอนที่ 4 แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะ กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 1.2) แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลรอง ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ตอนที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะ กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช 2) บันทึกเสียงและภาพโดยใช้กล้องถ่ายรูป และ 3) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม คือการสังเกตลักษณะโดยภาพรวมของแนวทางและขั้นตอนวิธีการเลี้ยงแพะ ปัญหาการเลี้ยงแพะ การส่งเสริมการเลี้ยงแพะ และขั้นตอนอื่น ๆ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงแพะ กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

จังหวัดนครศรีธรรมราช จากบทความ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม มีขั้นตอน ดังนี้ 2.1) เตรียมตัวก่อนเข้าพื้นที่ ผู้วิจัย สร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เพื่อใช้เป็นเพียงแนวคำถามที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก 2.2) การเข้าสู่สนามพื้นที่วิจัย การสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ และแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงแพะ เพื่อการค้า การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามตามประเด็นที่วางไว้ ซึ่งหากมีประเด็นใด ที่สำคัญ ก็จะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม คือการสังเกตลักษณะ โดยภาพรวม ของแนวทางและขั้นตอนวิธีการเลี้ยงแพะ ปัญหาการเลี้ยงแพะ การส่งเสริมการเลี้ยงแพะ ในขั้นตอนอื่น ๆ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยมีวิธีวิเคราะห์ 2 ส่วนได้แก่

1) การวิเคราะห์เนื้อหาจากการศึกษาภาคเอกสาร 2) การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม จากนั้นจึงนำไปพิสูจน์เพื่อทำการยืนยัน ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ที่ทำการศึกษารีกครั้ง แล้วจึงหาข้อสรุป ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และเมื่อได้ข้อสรุปจากผลวิเคราะห์ข้อมูล 2 ส่วนแล้วจึงนำไปอภิปรายผล รวมกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า วิธีการเลี้ยงแพะของเกษตรกรรายย่อย กรณีศึกษา: เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะรายย่อย ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเข้ อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการปฏิบัติในแต่ละวัน วิธีการปฏิบัติในการเลี้ยงแพะในแต่ละวัน ผู้เลี้ยงแพะจะต้องเข้ามาทำความสะอาดคอกทุกเช้าหลังจากนั้นก็ให้แพะกินอาหารตามที่อยู่เลี้ยงหากให้ส่วนมากก็จะเป็น หญ้าสายพันธุ์ต่าง ๆ และควรสังเกตอาการแพะด้วยในตอนเย็นก็จะให้กินหญ้าผสมอาหารหรือรำแล้วแต่วิธีการเลี้ยงของแต่ละคน

ภาพที่ 1 การทำความสะอาดคอกแพะ

ภาพที่ 2 การตัดหญ้าเพื่อนำมาให้แพะ

ภาพที่ 3 การให้แพะกินหญ้าในช่วงเช้า

ภาพที่ 4 แสดงหญ้า และน้ำสำหรับเลี้ยงแพะ

ภาพที่ 5 แสดงน้ำสำหรับเลี้ยงแพะ

ภาพที่ 6 แสดงแพะออกมากินอาหารเองในช่วงเย็น

2. การดูแลพ่อแม่พันธุ์ ผู้เลี้ยงแพะจะต้องขังพ่อพันธุ์แยกเอาไว้ตัวเดียวเพื่อไม่ให้มันผสมตัวเมียในขณะที่เราไม่อยู่และป้องกันการผสมลูกที่เกิดจากสายเลือดของมันด้วย ส่วนการบำรุงรักษาให้กินหญ้าและอาหาร

สลับกันเข้าเย็นจนมันแข็งแรงและพร้อมจะผสมพันธุ์ ส่วนแม่พันธุ์ที่พร้อมผสมพันธุ์ให้ขังรวมกันไว้เพื่อขุน อาหารควรให้อาหารประเภท โปรตีนสูงเช่น กากถั่วเหลืองอาหารสำเร็จรูปกระถินหญ้าเนเปียร์ เพื่อให้ร่างกายมันแข็งแรงพร้อมผสมพันธุ์

ภาพที่ 7 แสดงแม่พันธุ์แพะ

ภาพที่ 8 แสดงแม่พันธุ์แพะที่ขังแยกกับพ่อพันธุ์

ภาพที่ 9 แสดงการดูแลลูกแพะ

3. การดูแลลูกแพะแรกเกิด จะต้องพยายามให้ลูกและดูดนมน้ำเหลืองจากแม่ ประมาณ 3 วันหลังจากนั้นลูกแพะ ก็จะกินนมเองได้ตามปกติ แต่ถ้าหากแม่แพะไม่ยอมให้ลูกกินนม เราควรจับแม่แพะมัดเอาไว้ แล้วจับลูกมันให้เข้าไปกินนม เมื่อแม่แพะชินกับการให้นมลูก แม่แพะก็จะยอมให้ลูกกินนมอย่างปกติจนลูกแพะสามารถกินหญ้าได้แล้วค่อยเอามาขุนขายขุน

ภาพที่ 10 แสดงการเลี้ยงลูกแพะ

4. อาหารที่ให้แพะ ส่วนมากจะเป็นพืชที่มีในท้องถิ่น ได้แก่ ใบกระถิน และหญ้าที่จะปลูกขึ้นมาเพื่อให้แพะได้กิน คือ หญ้าเนเปียร์ หญ้าหวาน มีการเสริมอาหารด้วยอาหารสำเร็จรูป และอาหารบำรุง

ภาพที่ 11 แสดงหญ้าเนเปียร์

ภาพที่ 12 แสดงหญ้าหวาน

ภาพที่ 13 แสดงต้นกระถิน

5. การจับจำหน่ายแพะ ผู้เลี้ยงแพะจะต้องขายแพะ เมื่อเลี้ยงได้ 4 ถึง 6 เดือนก็จะติดต่อพ่อค้าให้มาจับไป บางทีก็ส่งขายในกลุ่มบางที่ก็ขายให้คนที่สนใจจะเลี้ยงแพะเอาไปทำพ่อแม่พันธุ์ บางคนก็เอาไปเชือดขายก็มี

สภาพปัญหาการเลี้ยงแพะของเกษตรกรรายย่อย กรณีศึกษา: เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะรายย่อย ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มีปัญหา 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการตลาด ไม่เคยมีปัญหาเพราะแพะเป็นที่ต้องการของเกษตรกรมือใหม่และตลาดในสามจังหวัดชายแดนใต้หรือถ้าต้องการขายแพะแค่ประกาศไปคนก็จะแย่งกันซื้อบางคนซื้อไปทำฟาร์มบางคนซื้อไปขายเอากำไร

2. ด้านโรคระบาด โรคระบาดก็พอมิ แต่น้อยมาก ถ้าจะมีก็เคยเป็นพยาธิผิวหนัง ท้องอืด กรดปัสสาวะจะมาติดป้องกันปากเท้าเปื่อยให้ปัญหาด้านโรคระบาดเลยแทบจะไม่มีเลย เพราะเราเลี้ยงแบบโรงเรือนปิดไม่ได้ปล่อยเลยทำให้แพะไม่ค่อยได้รับเชื้อโรค

3. ด้านมลภาวะ การเลี้ยงแพะจะมีกลิ่นของมูลแพะที่จะส่งกลิ่นรบกวนเพื่อนบ้านได้ และเมื่อเวลาที่ฝนตกหนักจะทำให้น้ำไหลลงมูลแพะลงสู่แหล่งน้ำได้ น้ำเสียจากการล้างคอกแพะ พบว่า เมื่อล้างคอกแพะให้ล้างมูลแพะและปัสสาวะแพะเพื่อลดกลิ่น แต่จะส่งผลให้น้ำเสียที่ไหลลงสู่แหล่งน้ำจะทำให้ น้ำเสีย

4. ด้านการเข้าถึงพ่อแม่พันธุ์ ในการเลี้ยงแพะตอนแรกนั้น จะเลี้ยงแพะใช้แพะพันธุ์พื้นเมือง แต่เนื่องจากแพะพื้นเมืองเนื้อน้อย ไม่มีน้ำหนัก ทำให้เกิดปัญหาขาดทุน หลังจากนั้นจึงเปลี่ยนมาเลี้ยงแพะพันธุ์ผสม ก็ยังไม่มีการพัฒนาสายพันธุ์มากนักเนื่องจากขาดความรู้ ทำให้ต้องซื้อพ่อแม่พันธุ์แพะที่มีราคาแพงมาผสมพันธุ์กันเอง

5. ด้านภาวะขาดทุน เกิดจากหลายสาเหตุด้วยกัน เช่น การเกิดโรคระบาด ทำให้แพะล้มตาย หรือการแพะป่วยต้องมีการซื้อยา และวัคซีนมารักษาแพะ ทำให้ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ซึ่งปัญหาเหล่านี้ก่อให้เกิดการขาดทุนได้เป็นอย่างมาก

แนวทางส่งเสริมการเลี้ยงแพะ กรณีศึกษา: เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม มี 6 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้เลี้ยงแพะต้องการให้หน่วยงานภาครัฐจัดหาตลาดให้กับทางกลุ่ม โดยเป็นตลาดที่ซื้อขายกันแน่นอน อยากให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบว่า เนื้อแพะนั้นสามารถนำมาทำเป็นอาหารได้หลายประเภท ควรมีการจัดให้กลุ่มผู้เลี้ยงแพะได้เข้าร่วมกิจกรรม ออกงานแสดงสินค้าต่าง ๆ มีการส่งเสริมการเลี้ยงแพะอย่างจริงจัง ต้องมีการรวมกลุ่มกัน มีการจัดหาตลาดในการซื้อขายที่แน่นอน

2. ด้านการให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคระบาด ทางกลุ่มผู้เลี้ยงแพะต้องการให้เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ ได้มีการจัดการอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคระบาด และการให้บริการในการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรคระบาดแก่กลุ่มผู้เลี้ยงแพะด้วย

3. ด้านการจัดการอาหารและยารักษาโรค โดยมีการส่งเสริมและความรู้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ในการจัดเตรียมอาหารสำหรับเลี้ยงแพะ โดยการใช้พืชที่เหลือจากการเกษตรในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นต้นข้าวโพด ทางปาล์ม ฟางข้าว หรือหญ้าต่าง ๆ ในชุมชน นำมาบดเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงแพะได้ รวมถึงมีการแนะนำให้ผู้เลี้ยงแพะได้เตรียมความในการรับมือกับโรคระบาดอยู่เสมอ โดยมีการจัดการยา และวัคซีนสำหรับรักษาโรคไว้

4. ด้านการส่งเสริมสิ่งแวดล้อม ผู้เลี้ยงต้องแพะจัดหาที่ตั้งโรงเรือนสำหรับเลี้ยงแพะตั้งอยู่บริเวณเนินซึ่งน้ำไม่ท่วมขัง มีการระบายอากาศ อยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมในการเลี้ยงแพะคือต้องตั้งอยู่ห่างไกลจากบ้านเรือนประชาชน มีการทำความสะอาดคอกเป็นประจำ นำมูลแพะเป็นปุ๋ยสำหรับใส่ต้นไม้ หรือนำไปทำเป็นแก๊สชีวภาพ

5. ด้านแนวทางส่งเสริมการพัฒนาสายพันธุ์ โดยการใช้แพะพันธุ์ที่มีส่วนผสมของเนื้อนุ่มมากมาผสมกัน เพื่อให้แพะที่มีเนื้อ และน้ำนม และทำให้ลูกแพะมีภูมิคุ้มกันโรคเพิ่มขึ้น แพะมีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งต้องกับความต้องการของตลาดซื้อขายแพะ

6. ด้านการส่งเสริมเงินทุน ซึ่งเกษตรกรต้องการให้หน่วยงานรัฐได้เข้ามาช่วยเหลือในด้านเงินทุน โดยการแนะนำแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ รวมถึงการแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนการเลี้ยง การใช้เงินทุนหมุนเวียนในการเลี้ยงแพะที่ถูกต้อง ซึ่งแหล่งเงินทุนที่เกษตรกรต้องการเข้าไปกู้ได้แก่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยการจัดให้มีโครงการเงินกู้เพื่อเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะโดยตรง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้ วิธีการเลี้ยงแพะของเกษตรกรรายย่อย กรณีศึกษา: เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะรายย่อย ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขว อำเภอนครหลวง จังหวัดนครสวรรค์ มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการปฏิบัติในแต่ละวัน วิธีการปฏิบัติในการเลี้ยงแพะในแต่ละวัน ผู้เลี้ยงแพะจะต้องเข้ามาทำความสะอาดคอกทุกเช้าหลังจากนั้นก็ให้แพะกินอาหารตามที่อยู่เลี้ยงหามาให้ส่วนมากก็จะเป็นหญ้าสายพันธุ์ต่าง ๆ และควรสังเกตอาการแพะด้วยในตอนเย็นก็จะให้กินหญ้าสับผสมอาหารหรือรำแล้วแต่วิธีการเลี้ยงของแต่ละคน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสภาเกษตรกรแห่งชาติ ได้ศึกษาเรื่อง การเลี้ยงแพะ พบว่า การเลี้ยงแพะ การเลี้ยงแบบขังคอก การเลี้ยงแบบนี้จะขังแพะไว้ในคอก ซึ่งจะมีแปลงหญ้าเพื่อให้แพะได้กิน บางครั้งต้องตัดหญ้าให้แพะกินบ้าง ในคอกควรมีน้ำ และอาหารขึ้น ซึ่งการเลี้ยงแบบนี้จะใช้เงินลงทุนสูง (สภาเกษตรกรแห่งชาติ, 2550) 2) การดูแลพ่อแม่พันธุ์ ผู้เลี้ยงแพะจะต้องขังพ่อพันธุ์แยกเอาไว้ตัวเดียวเพื่อไม่ให้มันผสมตัวเมียในขณะที่เราไม่อยู่และป้องกันการผสมลูกที่เกิดจากสายเลือดของมันด้วย ส่วนการบำรุงรักษาให้กินหญ้าและอาหารสลับกันเข้าเย็นจนมันแข็งแรงและพร้อมจะผสมพันธุ์ ส่วนแม่พันธุ์ที่พร้อมผสมพันธุ์ ให้ขังรวมกันไว้เพื่อขุน อาหารควรให้อาหารประเภท โปรตีนสูงเช่น กากถั่วเหลืองอาหารสำเร็จรูปกระป๋องหญ้าเนเปียร์ เพื่อให้ร่างกายมันแข็งแรงพร้อมผสมพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรมปศุสัตว์ ได้ศึกษาเรื่อง สายพันธุ์ และลักษณะของแพะ พบว่า การปฏิบัติเลี้ยงดูแพะตัวผู้และตัวเมื่อก็กคล้ายกันแต่ควรแยกแพะตัวผู้และตัวเมีย อย่าให้เลี้ยงปนกันตั้งแต่อายุได้ 3 เดือน การใช้พ่อพันธุ์ และแม่พันธุ์ผสมพันธุ์กันควรมีอายุไม่ต่ำกว่า 8 เดือน (กรมปศุสัตว์, 2554) 3) การดูแลลูกแพะแรกเกิด พยายามให้ลูกและดูนมที่น้ำเหลืองจากแม่ ประมาณ 3 วันหลังจากนั้นลูกแพะ ก็จะกินนมเองได้ตามปกติ แต่ถ้าหากแม่แพะไม่ยอมให้ลูกกินนม เราควรจับแม่แพะมัดเอาไว้ แล้วจับลูกมันให้เข้าไปกินนม เมื่อแม่แพะชินกับการให้นมลูก แม่แพะก็จะยอมให้ลูกกินนมอย่างปกติจนลูกแพะสามารถกินหญ้าได้แล้วค่อยเอามาขุน ขยายพันธุ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ สุรชน ต่างวิวัฒน์ ได้ศึกษาเรื่อง การเลี้ยงแพะ พบว่า ภายหลังจากหย่านม ควรทำการถ่ายพยาธิตัวกลม ตัวตืด และพยาธิใบไม้ในตับ ทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคปาก และเท้าเปื่อย และวัคซีนป้องกันโรคเฮอร์ปิกเชพติกซีเมีย การถ่ายพยาธิ และฉีดวัคซีนจะต้องทำอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้แพะมีสุขภาพที่ดี และสามารถใช้ผสมพันธุ์ได้เมื่ออายุ 8 เดือน (สุรชน ต่างวิวัฒน์, 2546) 4) อาหารที่ให้แพะ ส่วนมากจะเป็นพืชที่มีใบห่อถั่ ได้แก่ ใบกระถิน และหญ้าที่จะปลูกขึ้นมาเพื่อให้แพะได้กิน คือ หญ้าเนเปียร์ หญ้าหวาน มีการเสริมอาหารด้วยอาหารสำเร็จรูป และอาหารบำรุง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นชชกร ปภาวโรจน์ และคณะ ได้ศึกษาวิจัย

เรื่อง ศึกษาโครงสร้างทางสังคม และสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า อาหารหลักส่วนใหญ่ที่ใช้ในการเลี้ยงแพะ ใช้อาหารข้นและอาหารหยาบ (หญ้า) (นชขร ปภาวโรจน์ และคณะ, 2555) 5) การจับจำหน่ายแพะ เมื่อแพะถึงวัยที่ต้องขาย คือ เลี้ยงแพะ ได้ 4 ถึง 6 เดือนก็จะติดต่อพ่อค้าให้มาจับไป บางทีก็ส่งขายในกลุ่มบางที่ก็ขายให้คนที่สนใจจะเลี้ยงแพะเอาไปทำพ่อแม่พันธุ์ บางคนก็เอาไปเชือดขายก็มี สอดคล้องกับการศึกษาของ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ศึกษาเรื่อง การเลี้ยงแพะ พบว่า การตลาดของแพะเนื้อตลาดแพะเนื้อในปัจจุบันของไทย เป็นตลาดผู้ขายมากมาย มีผู้ผลิตเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีน้อยกว่าความต้องการของผู้บริโภค ทำให้แพะเนื้อมีราคาสูง โดยราคาของแพะเนื้อได้มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามอุปสงค์ของตลาดในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งพ่อค้าแพะเป็นผู้กำหนดราคาแพะมีชีวิต ส่วนราคาเนื้อแพะชำแหละก็มีการเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนตามราคาของแพะมีชีวิต (สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2564)

สภาพปัญหาการเลี้ยงแพะ กรณีศึกษา : เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตลาด แพะเป็นที่ต้องการของเกษตรกรมือใหม่ และตลาดในสามจังหวัดชายแดนใต้หรือถ้าต้องการขายแพะแค่ประกาศไปคนก็จะแย่งกันซื้อ บางคนซื้อไปทำฟาร์มบางคนซื้อไปขายเอากำไร สอดคล้องกับการศึกษาของ มงคล เทพรัตน์ และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การปรับปรุงพันธุ์แพะของประเทศไทยเพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน พบว่า ปัญหาการตลาดแพะเนื้อ ปัญหาด้านตลาดจำหน่ายไม่แน่นอน เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดคือ ตลาดจำหน่ายผลผลิตและราคาที่ไม่แน่นอน เนื่องจากตลาดผู้บริโภคส่วนมากอยู่แถบจังหวัดทางภาคใต้ ส่วนตลาดภาคกลาง และภาคอื่นมีน้อยมาก มีการเคลื่อนย้ายแพะไปทางจังหวัดภาคใต้ ในสัดส่วนของการเคลื่อนย้ายไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ทั้งนี้การตลาดแพะขึ้นอยู่กับอุปสงค์อุปทานของผู้บริโภค (มงคล เทพรัตน์ และคณะ, 2553) 2) ด้านโรคระบาด โรคระบาดก็พอมิ แต่น้อยมาก ถ้าจะมีก็เคยเป็นพยาธิผิวหนัง ท้องอืด กรมปศุสัตว์จะมาฉีดป้องกันปากเท้าเปื่อยให้ปัญหาด้านโรคระบาดเลยแทบจะไม่มีเลย เพราะเราเลี้ยงแบบโรงเรือนปิดไม่ได้ปล่อยเลยทำให้แพะไม่ค่อยได้รับเชื้อโรค สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิราภา สุพรรณพุทธา และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง สภาวะปรสิตรในระบบทางเดินอาหาร และโรคที่ติดต่อในแพะเป็นโรคที่มีความสำคัญในการเลี้ยงแพะในปัจจุบันมาก ผลการศึกษาพบว่า แพะในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย มีความชุกการติดพยาธิสูง แต่ไม่พบสภาวะการเกิดโรคที่ติดต่อ ดังนั้นเกษตรกรควร มีการปรับปรุงการจัดการฟาร์ม และมีโปรแกรมการถ่ายพยาธิอย่างต่อเนื่อง เพื่อควบคุมการติดพยาธิ (วิราภา สุพรรณพุทธา และคณะ, 2557) 3) ด้านมลภาวะ ในการเลี้ยงแพะจะมีกลิ่นของมูลแพะที่จะส่งกลิ่นรบกวนเพื่อนบ้านได้ และเมื่อเวลาที่ฝนตกหนักจะทำให้หน้าไหลมูลแพะลงสู่แหล่งน้ำได้ น้ำเสียจากการล้างคอกแพะ พบว่า เมื่อล้างคอกแพะ ให้ล้างมูลแพะและปัสสาวะแพะเพื่อลดกลิ่น แต่จะส่งผลให้น้ำเสียที่ไหลลงสู่แหล่งน้ำจะทำให้หน้าเสีย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วิไลลักษณ์ ชาวอุทัย ได้ศึกษาเรื่อง มลภาวะทางอากาศ และทางเสียงจากฟาร์มเลี้ยงสัตว์ พบว่า มลพิษทางอากาศจากสัตว์เลี้ยงในฟาร์ม ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนและสัตว์ รวมทั้งก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์ ก๊าซแอมโมเนีย คาร์บอนไดออกไซด์ คาร์บอนมอนอกไซด์ มีเทน สารอินทรีย์ระเหยง่าย สารมลพิษ เช่น ฝุ่นจากอาหาร ขนสัตว์ มูลสัตว์แห้ง ครอก จุลินทรีย์ ละอองเกสร และฝุ่นแมลง เป็นต้น (วิไลลักษณ์ ชาวอุทัย, 2555) 4) ด้านการเข้าถึงพ่อแม่พันธุ์ เกษตรกรยังขาดความรู้ในการจัดหาพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์แพะนั้นต้องเลือกพันธุ์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ซึ่งพันธุ์แพะนั้นจะมีราคาแพง ทำให้ขาดแคลนพ่อแม่พันธุ์แพะที่มีคุณภาพ ซึ่งแพะแต่ละสายพันธุ์จะ

คุณสมบัติไม่เหมือนกัน ตอนแรกเลี้ยงแพะพันธุ์พื้นเมืองมากกว่าแพะเนื้อพันธุ์ลูกผสม เพราะแพะพื้นเมืองนั้นเหมาะกับสภาพอากาศบ้านเรา แต่เมื่อขายแล้วได้ราคาน้อยกว่า เนื่องจากแพะพันธุ์พื้นเมืองจะตัวเล็กกว่าเยอะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิสากร กล้าณรงค์ ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเพื่อการค้าในภาคใต้ : กรณีศึกษาอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เข้ากลุ่มเลี้ยงแพะยอมรับนวัตกรรมที่เป็นวัตถุ คือ แพะพ่อพันธุ์แต่ไม่ยอมรับในส่วนองวิธีการเลี้ยงดู เกษตรกรยังคงเลี้ยงแพะแบบที่เคยปฏิบัติ จึงทำให้พ่อพันธุ์สุขภาพไม่ดี ผอม เจ็บป่วย และตายในที่สุด ส่วนลูกแพะที่ออกมาก็ไม่แข็งแรง บางตัวก็ตาย เมื่อเกษตรกร เลี้ยงแล้วไม่ได้ผลตามที่คาดหวังจึงเลิกเลี้ยง (นิสากร กล้าณรงค์, 2549) 5) ด้านภาวะขาดทุน ได้แก่ แพะตายจากการติดโรคต่าง ๆ เช่น โรคแท้งติดต่อ ท้องอืด และได้รับสารพิษจากการกินอาหารที่น้ำกลั้วที่สุด คือ แท้งติดต่อถ้าครอกไหนเป็นขึ้นมาจะต้องทำลายแพะทิ้งทั้งหมด และเอาไปกลบฝัง หรือเผา เพราะมันติดต่อย่าง สอดคล้องกับการศึกษาของ สุธา โอมณี ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษารูปแบบการเลี้ยง และวิธีการตลาดแพะเนื้อ กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ผู้รวบรวมแพะ หรือเกษตรกรจะต้องไปซื้อ - ขายในจังหวัดอื่นที่ไกลออกไปทำให้ต้นทุนค่าขนส่งสูงขึ้น เช่น เกษตรกรบางรายส่งแพะไปขายในต่างจังหวัด ทำให้มีต้นทุนทางการตลาดสูง นอกจากนี้ต้นทุนการเลี้ยงสูง ใช้อาหารชั้นที่มีขายในท้องตลาด ซึ่งอาหารผสมสำเร็จในท้องตลาดมีราคาที่สูง (สุธา โอมณี, 2560)

แนวทางส่งเสริมการเลี้ยงแพะ กรณีศึกษา : เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะเนื้อ ชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้เลี้ยงแพะต้องการให้หน่วยงานภาครัฐจัดหาตลาดให้กับทางกลุ่ม โดยเป็นตลาดที่ซื้อขายกันแน่นอน อยากให้มีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้บริโภคได้ทราบว่า เนื้อแพะนั้นสามารถนำมาทำเป็นอาหารได้หลายประเภท ควรมีการจัดให้กลุ่มผู้เลี้ยงแพะได้เข้าร่วมกิจกรรม ออกงานแสดงสินค้าต่าง ๆ มีการส่งเสริมการเลี้ยงแพะอย่างจริงจัง ต้องมีการรวมกลุ่มกัน มีการจัดหาตลาดในการซื้อขายที่แน่นอน เพราะตลาดในอนาคตเกี่ยวกับการซื้อขายแพะ จะต้องมีการเจริญเติบโตยิ่งขึ้นแน่นอน สอดคล้องกับการศึกษาของ ภมรินทร์ โชคสุทินสกุล และกฤษฎพร แพกุล ได้ศึกษาเรื่อง ศึกษาสภาพการเลี้ยงแพะของเกษตรกรในจังหวัดกระบี่ พบว่า การศึกษาด้านการผลิตและการตลาดของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะของไทย พบว่า ระบบการจำหน่ายแพะ เป็นแบบค้าปลีกและค้าส่ง โดยการรวบรวมแพะภายในจังหวัด ซึ่งผู้ซื้อเป็นพ่อค้าในท้องถิ่น หรือในอำเภอและจังหวัด จำหน่ายแพะให้แก่ผู้บริโภค อาจจะเป็นร้านค้า หรือเกษตรกรด้วยกัน โดยช่วงเวลาในการขายแพะได้มาก ได้แก่ เดือนกรกฎาคม ถึงเดือนกันยายน อายุแพะที่เหมาะสมขายดีที่สุด คืออายุ 12 เดือน น้ำหนักอยู่ ระหว่าง 17 - 25 กิโลกรัม และแพะพันธุ์ลูกผสมขายดีที่สุด การจำหน่ายแพะ นิยมใช้วิธีการชั่งน้ำหนัก ผู้ซื้อและผู้ขายต่อรองราคากันเอง ราคาแพะที่จำหน่ายตามราคาตลาด (ภมรินทร์ โชคสุทินสกุล และกฤษฎพร แพกุล, 2550) 2) ด้านการให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคระบาด ทางกลุ่มผู้เลี้ยงแพะต้องการให้เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ ได้มีการจัดการอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคระบาด และการให้บริการในการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรคระบาดแก่กลุ่มผู้เลี้ยงแพะด้วย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วิราภา สุพรรณพุทธา และคณะ กิ่งไม้กลาง ได้ศึกษาเรื่อง สภาวะประสิทธิในระบบทางเดินอาหาร และโรคแท้งติดต่อในแพะ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรควร มีการปรับปรุงการจัดการฟาร์ม และมีโปรแกรมการถ่ายพยาธิอย่างต่อเนื่อง เพื่อควบคุมการติดพยาธิ (วิราภา สุพรรณพุทธา และคณะ, 2557) 3) ด้านการจัดการอาหารและยา

รักษาโรค โดยมีการส่งเสริมและความรู้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในการจัดเตรียมอาหารสำหรับเลี้ยงแพะ โดยการใช้พืชที่เหลือจากการเกษตรในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นต้นข้าวโพด ทางปาล์ม ฟางข้าว หรือหญ้าต่าง ๆ ในชุมชน นำมาบดเป็นอาหารสำหรับเลี้ยงแพะได้ รวมถึงมีการแนะนำให้ผู้เลี้ยงแพะได้เตรียมความในการรับมือกับโรคระบาดอยู่เสมอ โดยมีการจัดการยา และวัคซีนสำหรับรักษาโรคไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วินัย ประถมพุกาญจน์ ศึกษาเรื่อง ปัญหาและการพัฒนาการเลี้ยงแพะในประเทศไทย พบว่า การพัฒนาด้านอาหาร การเลี้ยงแพะให้ประสบผลสำเร็จจะต้องมีการจัดเตรียมอาหาร โดยเน้นที่อาหารหยาบ ให้มีปริมาณและคุณภาพที่เพียงพอสำหรับแพะในระยะต่าง ๆ ของชีวิตและฤดูกาล ควรมีการวิจัยด้านอาหารและการให้อาหารเพิ่มขึ้นเพื่อสามารถใช้อาหารในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม (วินัย ประถมพุกาญจน์, 2548) 4) ด้านการส่งเสริมสิ่งแวดล้อม มีตั้งโรงเรือนให้อยู่ในที่สูง มีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่มีน้ำท่วมขัง และต้องอยู่ในพื้นที่เหมาะสำหรับการเลี้ยงแพะ ห่างไกลแหล่งชุมชน มีการกำจัดมูลแพะเป็นประจำ นำมูลแพะที่ได้เก็บรวบรวมได้นั้น นำไปทำเป็นปุ๋ยใส่พืชต่อไป นำมูลแพะมาเป็นก๊าซชีวภาพ เช่นเดียวกับที่นำมูลของสุกร หรือมูลวัวมาทำเป็นก๊าซชีวภาพ โดยการให้ความรู้แก่เกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ หนึ่งนุช สายปิ่น ได้ศึกษาเรื่อง การผลิตแพะ พบว่า การจัดการบำบัดสิ่งปฏิกูล และของเสียจากการเลี้ยงแพะในฟาร์มเลี้ยงแพะที่มีการจัดการการเลี้ยงแพะในโรงเรือน มักจะหลีกเลี่ยงเรื่องของการสะสมของมูลแพะ และอาหารที่เหลือจากในแต่ละวันไม่ได้ ควรมีการบำบัดเพื่อไม่ให้ส่งกลิ่นเหม็นรบกวน (หนึ่งนุช สายปิ่น, 2551) 5) ด้านแนวทางส่งเสริมการพัฒนาสายพันธุ์ มีการพัฒนาสายพันธุ์แพะ โดยการนำเอาแพะพันธุ์บอร์เป็นหลักในการผสมกับพันธุ์ชาแนล หรือพันธุ์พื้นเมือง เพราะแพะพันธุ์บอร์เป็นพันธุ์ที่ได้มีการพัฒนามาแล้ว เพื่อที่จะได้ลูกแพะรุ่นต่อไปที่มีภูมิต้านทานต่อโรคเพิ่มขึ้น มีรูปร่างใหญ่ เป็นที่ต้องการของตลาด สอดคล้องกับการศึกษาของ วิวัฒน์ แซ่เฮง และคณะ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสายพันธุ์ พบว่า การที่เราจะปรับปรุงพันธุ์ระดับผลผลิตของแพะนั้น สามารถทำได้โดยการปรับปรุงพันธุ์กรรมของแพะ หรือไม่ก็ปรับปรุงสิ่งแวดล้อม หรือทำทั้งสองอย่างพร้อมกันไปแต่ขอให้ตระหนักไว้เสมอว่าพันธุ์กรรมเท่านั้นที่สามารถถ่ายทอดต่อไปยังลูกหลานได้ ดังนั้นการปรับปรุงพันธุ์นั้นแม้จะทำได้ยาก แต่เมื่อปรับปรุงยกระดับขึ้นมาพันธุ์กรรมก็ยังคงติดอยู่กับแพะตลอดไปไม่สูญหายไปไหน (วิวัฒน์ แซ่เฮง และคณะ, 2561) 6) ด้านการส่งเสริมเงินทุน เกษตรกรต้องการให้หน่วยงานรัฐได้เข้ามาช่วยเหลือในด้านเงินทุน โดยการแนะนำแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ รวมถึงการแนะนำเกี่ยวกับการวางแผนการเลี้ยง การใช้เงินทุนหมุนเวียนในการเลี้ยงแพะที่ถูกต้อง ซึ่งแหล่งเงินทุนที่เกษตรกรต้องการเข้าไปกู้ได้แก่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร โดยการจัดให้มีโครงการเงินกู้เพื่อเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะโดยตรง

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า วิธีการเลี้ยงแพะของเกษตรกรรายย่อยชุมชนบ้านปลายคลอง หมู่ที่ 6 ตำบลเชียรเขา อำเภอลำลูกเกด จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการปฏิบัติในแต่ละวัน ผู้เลี้ยงแพะจะต้องทำความสะอาดคอกทุกเช้า และควรสังเกตอาการแพะ แล้วแต่วิธีการเลี้ยงของแต่ละคน 2) การดูแลพ่อแม่พันธุ์ จะต้องขังพ่อพันธุ์แยกเอาไว้ตัวเดียวเพื่อไม่ให้ผสมตัวเมียในขณะที่เจ้าของไม่อยู่และป้องกันการผสมลูกที่เกิดจากสายเลือด 3) การดูแลลูกแพะแรกเกิด ให้ลูกแพะดูดนมน้ำเหลืองจากแม่ ประมาณ 3 วัน หลังจากนั้นลูกแพะ ก็จะกินนมเองได้ตามปกติ 4) อาหารที่ให้แพะ เป็นพืชที่มีในท้องถิ่น ได้แก่ ใบกระถิน และหญ้า

ที่จะปลูกขึ้นมาเพื่อให้แพะได้กิน มีการเสริมอาหารสำเร็จรูป และอาหารบำรุง 5) การจับจำหน่ายแพะ เมื่อเลี้ยงแพะ ได้ 4 ถึง 6 เดือนก็จะติดต่อพ่อค้าให้มาจับเพื่อขาย สภาพปัญหาการเลี้ยงแพะ มี 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการตลาด แพะเป็นที่ต้องการของเกษตรกรมือใหม่ และตลาดในสามจังหวัดชายแดนใต้ 2) ด้านโรคระบาด เช่น เป็นพยาธิผิวหนัง ท้องอืด 3) ด้านมลภาวะ ในการเลี้ยงแพะจะมีกลิ่นของมูลแพะที่จะส่งกลิ่นรบกวนเพื่อนบ้านได้ และเมื่อเวลาที่ฝนตกหนักจะทำให้หน้าไหลละมูลแพะลงสู่แหล่งน้ำได้ น้ำเสียจากการล้างคอกแพะ 4) ด้านการเข้าถึงพ่อแม่พันธุ์ เกษตรกรยังขาดความรู้ในการจัดหาพ่อพันธุ์ แม่พันธุ์แพะนั้นต้องเลือกพันธุ์ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม 5) ด้านภาวะขาดทุน ได้แก่ แพะตายจากการติดโรคต่าง ๆ เช่น โรคแท้งติดต่อ ท้องอืด และได้รับสารพิษ และแนวทางส่งเสริมการเลี้ยงแพะ มี 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมการตลาด ผู้เลี้ยงแพะต้องการให้หน่วยงานภาครัฐจัดหาตลาดให้กับทางกลุ่ม ที่ซื้อขายกันแน่นอน 2) ด้านการให้ความรู้เรื่องการป้องกันโรคระบาด ต้องการให้เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อำเภอ ได้มีการจัดการอบรมเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคระบาด และการให้บริการในการฉีดวัคซีนเพื่อป้องกันโรคระบาดแก่กลุ่มผู้เลี้ยงแพะ 3) ด้านการจัดการอาหารและยารักษาโรค ควรมีการส่งเสริมและให้ความรู้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะในการจัดเตรียมอาหารสำหรับเลี้ยงแพะ 4) ด้านการส่งเสริมสิ่งแวดล้อม มีตั้งโรงเรียนให้อยู่ในที่สูง มีอากาศถ่ายเทสะดวก ไม่มีน้ำท่วมขัง และต้องอยู่ในพื้นที่เหมาะสำหรับการเลี้ยงแพะ ห่างไกลแหล่งชุมชน มีการกำจัดมูลแพะเป็นประจำ 5) ด้านแนวทางส่งเสริมการพัฒนาสายพันธุ์ มีการพัฒนาสายพันธุ์แพะ โดยการนำเอาแพะพันธุ์บอร์เป็นหลักในการผสมกับพันธุ์ชาแนล หรือพันธุ์พื้นเมือง เพราะแพะพันธุ์บอร์เป็นพันธุ์ที่ได้มีการพัฒนามาแล้ว 6) ด้านการส่งเสริมเงินทุน เกษตรกรต้องการให้หน่วยงานรัฐได้เข้ามาช่วยเหลือในด้านเงินทุน ดอกเบี้ยต่ำ โดยการจัดให้มีโครงการเงินกู้เพื่อเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะโดยตรง จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) เกษตรกรควรศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อพัฒนาการเลี้ยงแพะไปสู่สิ่งที่ดีกว่า 2) ควรมีการศึกษาระบบการเลี้ยงแพะที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อให้มีการขยายการเลี้ยงเป็นธุรกิจที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และชุมชน 3) ควรมีการศึกษาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเนื้อแพะ เพื่อจำหน่ายเป็นรายได้ อีกทางหนึ่ง 4) ควรสนับสนุนให้ชุมชนมีการรวมกันเพื่อเลี้ยงแพะให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นวิสาหกิจชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนมากยิ่งขึ้น 5) ควรมีการจัดตั้งกลุ่มเป็นศูนย์การเรียนรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ เพื่อให้คนในชุมชน หรือภายนอกชุมชนได้เข้ามาเรียนรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงแพะ 6) จัดตั้งกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการเลี้ยงแพะ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มปลูกหญ้าเพื่อเลี้ยงแพะ การขายอาหารเสริม และอาหารสำเร็จในการเลี้ยงแพะ 7) หน่วยงานภาครัฐ ควรให้การส่งเสริม และสนับสนุนในการเลี้ยงแพะของชุมชน 8) ควรมีการจัดการอบรม ให้ความรู้ในการเลี้ยงแพะ แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงแพะ 9) ควรมีการจัดหาตลาด และประสานงานเพื่อให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายแพะได้โดยไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. (2554). การเลี้ยงแพะ. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2567 จาก <https://pvlo-cmi.dld.go.th/Doc/เอกสารเผยแพร่/พันธุ์สัตว์/พันธุ์และการเลี้ยงแพะ.pdf>
- กิตติ ภูงาม. (2556). เทคนิคการเลี้ยงแพะ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด.

- ชุตตา แก้วละเอียด. (2558). การพัฒนาการตลาดแพะเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะใน จังหวัดสงขลา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- นชชกร ปภาวโรจน์ และคณะ. (2555). ศึกษาโครงสร้างทางสังคมและสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยง แพะ ในอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัย เทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- นิสากร กล้าณรงค์. (2549). ศึกษาปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการส่งเสริมการเลี้ยงแพะเพื่อการค้าในภาคใต้ : กรณีศึกษาอำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ภมรินทร์ โชคสุทินสกุล และกฤษณพร แพกุล. (2550). ศึกษาสภาพการเลี้ยงแพะของเกษตรกรในจังหวัดกระบี่. วารสารสำนักสุศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 8, 8(1), 76-83.
- มงคล เทพรัตน์ และคณะ. (2553). กลยุทธ์การปรับปรุงพันธุ์แพะของประเทศไทยเพื่อการผลิตอย่างยั่งยืน. แก่นเกษตร, 38(4), 395-408.
- วินัย ประลมพ์กาญจน์. (2548). ปัญหา และการพัฒนาการเลี้ยงแพะในประเทศไทย. วารสารมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์, 1(1), 16-20.
- วิวัฒน์ แซ่เฮง และคณะ. (2561). แพะเขาใหญ่: แนวทางส่งเสริมการเลี้ยงแพะในชุมชน กรณีศึกษาชุมชนบ้านเขา ใหญ่ หมู่ที่ 5 ตำบลเขาน้อย อำเภอสีชล จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารสังคมพัฒนศาสตร์, 1(2), 57-73.
- วิราภา สุพรรณพุทธา และคณะ. (2557). ความสุขของปศุสัตว์ในระบบทางเดินอาหาร และโรคที่ติดต่อในสัตว์ . ใน สารนิพนธ์วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- วิไลลักษณ์ ชาวอุทัย. (2555). มลภาวะทางอากาศ และทางเสียงจากฟาร์มเลี้ยงสัตว์. วารสารปศุสัตว์เกษตรศาสตร์, 39(153), 47-53.
- สภาเกษตรกรแห่งชาติ. (2550). การเลี้ยงแพะ. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.nfc.or.th/การเลี้ยงแพะ>
- สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2564). การผลิตและการตลาดแพะเนื้อในพื้นที่ภาคตะวันตก. เรียกใช้เมื่อ 10 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.opsmoac.go.th/news-files-432991791872>
- สุธา โอมณี. (2560). การศึกษารูปแบบการเลี้ยง และวิธีการตลาดแพะเนื้อ กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี. ใน วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีการเกษตร. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุรชน ต่างวิวัฒน์. (2546). การเลี้ยงแพะ. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- หนึ่งนุช สายปิ่น. (2551). การผลิตแพะ (Goat Production). กรุงเทพมหานคร: สาขาวิชาเทคโนโลยีการเกษตร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.